

ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza LIX: 90 lat miejskiej służby geodezyjnej i kartograficznej w Łodzi Arkusze 2

Marian Czochański, Tadeusz Koška, Grzegorz Kowalski

Ciąg dalszy z planszy LVIII:

Oprócz przedstawionych głównych dokonani geodezyjno-kartograficznych tego okresu, będących efektem działalności przede wszystkim dwóch wymienionych wcześniej przedsiębiorstw geodezyjnych – Miejskiego Przedsiębiorstwa Geodezyjnego w Łodzi i Okręgowego Przedsiębiorstwa Geodezyjno-Kartograficznego w Łodzi, podkreślić trzeba także dokonania innych jednostek wykonawstwa geodezyjnego – utworzonych w latach 1945–1970 dla zaspokajania potrzeb gospodarki narodowej specjalistycznych, resortowych biur, pracowni i komórek geodezyjnych. Prace geodezyjne na terenie miasta wykonywały: Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Łodzi, Przedsiębiorstwo Geologiczno-Fizjograficzne i Geodezyjne Budownictwa – „Geoprojekt” oraz pracownie geodezyjne Biura Projektowo-Badawczego Budownictwa Ogólnego – „Miasoprojekt – 2”, Centralnego Ośrodka Studialno-Projektowego Gospodarki Mieszkaniowej CZSBBM – „Inwestprojekt”, Łódzkiego Biura Projektów Budownictwa Przemysłowego, Biura Projektów Wodnych Melioracji; Biura Studiów i Projektów Lasów Państwowych; Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych; Biura Studiów i Projektów Przemysłu Włókienniczego; Biura Projektów Przemysłu Lekkiego „Bedete”; Biura Projektów Budownictwa Komunalnego; Biura Projektowania i Realizacji Inwestycji „Chemitex”; Zakładu Energetycznego Łódź-Miasto.

Od połowy lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku coraz większą rolę w wykonawstwie geodezyjno-kartograficznym zaczynają odgrywać geodeci uprawnieni pracujący na własny rachunek

Istotne znaczenie dla wykonawstwa geodezyjnego i administracji geodezyjnej w mieście w okresie powojennym miało powstanie geodezyjnego szkolnictwa zawodowego w Łodzi.

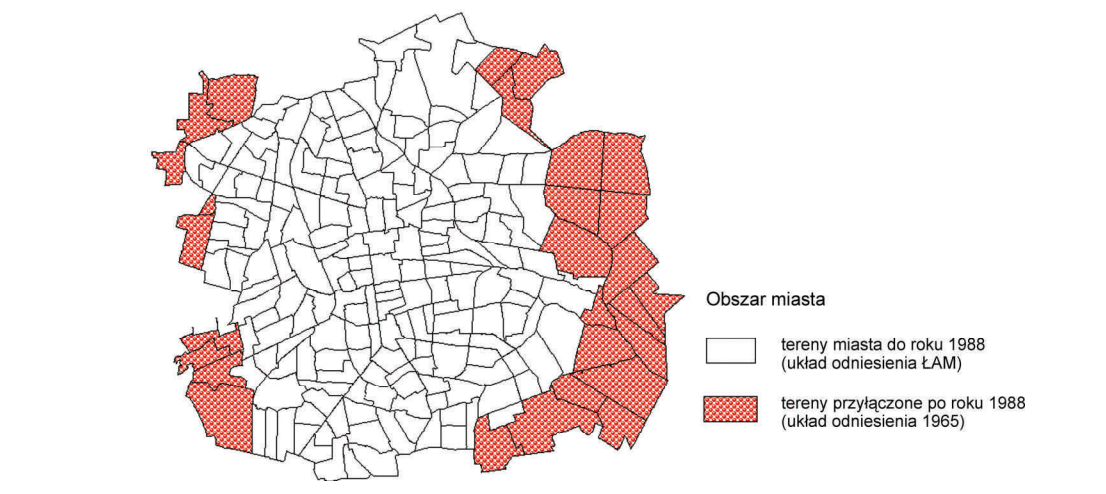
Już w 1945 r. z inicjatywy Oddziału Łódzkiego Związku Mierniczych Rzeczypospolitej Polskiej powstaje w Łodzi Gimnazjum Miernicze (przekształcone następnie w Liceum Miernicze, zaś od 1952 r. w Technikum Geodezyjne). Przy szkole w 1957 r. utworzone zostało Technikum Wieczorowe dla pracujących, zaś w 1966 roku Pomaturalne Studium Techniczne o specjalności geodezja (przekształcone później w Policealne Studium Zawodowe). Szkoła ta funkcjonuje do dziś w ramach Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 13. Do chwili obecnej dyplom technika geodety w różnych typach średniej szkoły o profilu geodezyjnym uzyskało prawie 2500 osób.

Dla zapewnienia geodezyjnej kadry inżynierskiej w Łodzi i regionie, w 1951 r. została powołana Sekcja Geodezji Stosowanej przy Wydziale Budownictwa Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Łodzi. W efekcie zmian organizacyjnych w szkolnictwie wyższym, w 1955 r. Sekcja staje się specjalnością na Wieczorowym Wydziale Budownictwa Politechniki Łódzkiej, zaś w roku 1956 – specjalizacją na studiach wieczorowych inżynierskich Wydziału Budownictwa Łądowego Politechniki. Kształcenie inżynierów geodezji o specjalności geodezja stosowana kontynuowane było do 1958 roku. W wyniku tej działalności 48 osób uzyskuje dyplom z tytułem inżyniera – geodety. Dla potrzeb kształcenia w przedmiotach geodezyjno-kartograficznych przyszłych magistrów inżynierów budownictwa, w 1956 roku utworzona została Pracownia Geodezyjna na tym Wydziale. Działalność naukową i dydaktyczną w zakresie geodezji i kartografii, rozpoczętą przez Sekcję Geodezji Stosowanej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Łodzi, kontynuuje do dziś Katedra Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej przy Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej.

Ten okres działalności miejskiej służby geodezyjne zamykają dwa istotne fakty: kolejne powazne zwiększenie obszaru miasta oraz wejście w życie ustawy „Prawo geodezyjne i kartograficzne”.

Mapa 4. Główne dokonania geodezyjno-kartograficzne w latach 1989–2008

Powierzchnia miasta w nowych granicach administracyjnych wzrosła do 294,4 km². W wyniku inkorporacji dokonanej z dniem 1.01.1988 r. przyłączono następujące miejscowości: Sokołów, Zima Woda, Romanów, Nowe Moskule, Wilanów, Nowy Imielnik, Nowosolna, Mileszki, Wiączyn Góry, Śasieczno, Andrzejów Nery, Feliksín, Bronisín Wiskitno, Wiskitno A-Las, Huta Szklana, Łaskowice, Jagodnica, Huta Jagodnicka, Srebrna i Lubinek. Na przyłączonych terenach opracowania geodezyjne, czyli mapa zasadnicza oraz ewidencja gruntów i budynków, prowadzone były w innym niż miasto Łódź układzie współrzędnych mianowicie w państwowym układzie odniesienia „1965”. Lokalizację terenów przyłączonych ilustruje rys. 7.

Rys. 7. Inkorporacja z 1988 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

Podstawowy dla miasta zasób geodezyjny w tym momencie stanowiło:

- 665 punktów sieci triangulacyjnej,
- 4933 punkty osnowy poligonowej w układzie ŁAM,
- 1780 punktów osnowy poligonowej w układzie „1965” na terenach przyłączonych,
- 2786 reperów sieci niwelacyjnej,
- 3014 arkuszy sekcyjnych mapy zasadniczej w skali 1:500 w układzie ŁAM,
- 299 arkuszy sekcyjnych mapy zasadniczej w skali 1:1000 w układzie „1965”,
- 188 obrębowych operatów ewidencji gruntów w układzie ŁAM,
- 27 obrębowych operatów ewidencji gruntów w układzie „1965”.

Zmiany ustrojowe po 1989 roku zmieniły kontekst prawny zarówno administracji geodezyjnej jak i wykonawstwa prac geodezyjno-kartograficznych.

Ustawa samorządowa wprowadziła nowy podmiot prawa własności – mienie samorządu terytorialnego – gminy i związków gmin. Powstała Komisja Inwentaryzacyjna Rady Miasta Łodzi, której celem głównym było przygotowywanie wniosków dla komunalizacji nieruchomości Skarbu Państwa, istotnych z punktu widzenia interesów miasta. Regulacja stanów prawnych nieruchomości i przygotowanie dokumentacji geodezyjno-prawnej dla celów komunalizacji to nowe zadanie służby geodezyjnej.

Prawo geodezyjne i kartograficzne określiło nowe funkcje ewidencji gruntów i budynków. Dane zawarte w ewidencji stanowiły podstawę do założenia krajowego systemu informacji o terenie, a sama ewidencja gruntów ma zostać przekształcona w kataster nieruchomości gruntowych, budynkowych i lokalowych. Wymaga to istotnej jej modernizacji.

Prawo to zobowiązało również służby geodezyjne i kartograficzne do bieżącej geodezyjnej inwentaryzacji sieci uzbrojenia terenu oraz założenia i prowadzenia ewidencji tej sieci. Ewidencja sieci uzbrojenia terenu obejmuje zarówno ewidencję geodezyjną, jak i ewidencję branżową prowadzoną przez gestorów poszczególnych sieci.

Technologia GPS – globalnego systemu wyznaczania pozycji – zmienia podejście do podstawowego do niedawna zadania służb geodezyjnych, jakim była troska o odpowiednio dokładną i należyce rozbudowaną sieć punktów osnowy triangulacyjne i poligonowej. Pilnym zadaniem jest instalacja w obrębie miasta stacji referencyjnych systemu GPS.

Rozwój technologiczny powoduje zmiany metodologiczne pozyskiwania, przetwarzania, gromadzenia i udostępniania informacji zawartych w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym.

Zmienia się paradygmat w geodezji i kartografii. Priorytetowym zadaniem dla służb geodezyjnych w tym okresie stała się budowa systemów informacji przestrzennej, stanowiących części składowe Krajowego Systemu Informacji o Terenie.

System Informacji Przestrzennej jest podstawową bazą wiedzy Społeczeństwa Informacyjnego – jest źródłem informacji zarówno dla administracji, służb publicznych, dla różnych podmiotów gospodarczych, jak i dla osób fizycznych.

Krajowy System Informacji o Terenie zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa w sprawie szczegółowych zasad i trybu założenia i prowadzenia krajowego systemu informacji o terenie z roku 2001 zawiera obligatoryjne dane dotyczące państwowego systemu odniesień przestrzennych, rejestru granic Rzeczypospolitej Polskiej oraz granic jednostek zasadniczego, trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, osnów geodezyjnych, ewidencji gruntów i budynków, geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu, obiektów topograficznych. W części fakultatywnej system może być uzupełniany o informacje pozwalając użytkownikom na definiowanie własnych baz danych branżowych.

Podstawą budowy Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej dla województwa łódzkiego było stworzenie przez służby geodezyjne zintegrowanej mapy województwa stanowiącej układ odniesień przestrzennych. System prowadzi Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w oparciu o wojewódzki zasób geodezyjny i kartograficzny oraz powiatowe bazy danych tematycznych, w tym bazy danych o mieście Łodzi.

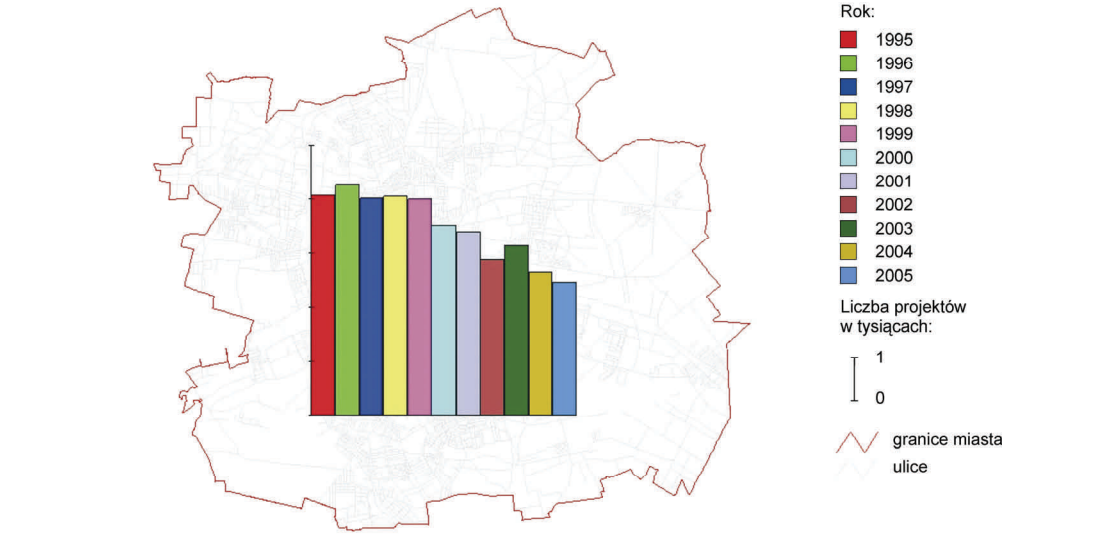
Część danych tego systemu udostępniana jest nieodpłatnie wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej *www.rsip.lodzkie.pl*. Zawarta jest na kilkudziesięciu warstwach tematycznych, tworzących mapę ogólnogeograficzną, mapę administracyjną, mapę komunikacyjną, mapę terenów inwestycyjnych oraz skorowidz map.

Rys. 8. Zmiany w ewidencji gruntów i budynków miasta Łodzi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej prowadzi Łódzki System Informacji o Terenie. System tworzony jest w oparciu o państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, oraz dane umieszczone w bazach Urzędu Miasta Łodzi. Część danych tego systemu udostępniana jest nieodpłatnie wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej *www.mapa.lodz.pl*. Łódzki System Informacji o Terenie – InterSIT obejmuje kilkadziesiąt warstw tematycznych, zawierających informacje z zakresu geografii miasta i jego struktury, administracji i organizacji pozarządowych, komunikacji i robót drogowych, oświaty i wychowania, kultury i sztuki, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji, rozrywki i gastronomii, biznesu i innych istotnych dla mieszkańców miasta zagadnień. Zawiera również warstwy ortofotomapy lotnicznej i satelitarnej, zasięgu i numeracji arkuszy mapy analogowej układu ŁAM i układu 1965 oraz arkuszy obejmujących Łągiewniká, pokrycia obszaru miasta mapą numeryczną, obrębów ewidencyjnych w układzie ŁAM i układzie 1965, a także warstwę dzialek z ich numerami ewidencyjnymi z możliwością pozyskania informacji o tych działkach z baz danych Ośrodka.

Rys. 9. Sporządzone i przedstawione do uzgodnienia projekty budowlane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

Zadania te realizowane są przez odpowiednie działy Ośrodka, między innymi przez: Dział Systemu Informacji o Terenie, Dział Obsługi Informatycznej, Dział Ewidencji Gruntów i Budynków, (na rys. 8 przedstawiono liczbę zmian zapisów w rejestrach ewidencji gruntów i budynków w ostatnich latach), Dział Koordynacji i Obsługi Technicznej Zespołu Uzgadniania Dokumentacji Projektowych (rys. 9 prezentuje liczbę projektów budowlanych przedstawionych do uzgodnienia w latach 1995–2005), Dział Zasobu i Obsługi Prac Geodezyjnych (na rys. 10 zobrazowano liczbę zgłoszonych prac geodezyjnych i kartograficznych), Dział Kontroli i Aktualizacji Zasobu.

Administrację geodezyjną, najważniejszy element miejskiej służby geodezyjnej od roku 1990, stanowi Wydział Geodezji i Inwentaryzacji Urzędu Miasta Łodzi. Tu tutaj powstają najważniejsze decyzje z punktu widzenia interesów mieszkańca miasta i interesów Gminy Miasta Łodzi w zakresie geodezji i kartografii. Dyrektor Wydziału pełni funkcję Geodety Miejskiego.

Zadania postawione przez Radę Miasta i Prezydenta Miasta realizują komórki organizacyjne Wydziału: Oddział Geodezji, Oddział Inwentaryzacji, Oddział Nabywania Nieruchomości na Cele Inwestycyjne Miasta, Oddział Nieruchomości Skarbu Państwa, Oddział Regulowania Stanów Prawnych Nieruchomości, Oddział Wywłaszczeń i Zwrotów Nieruchomości, Oddział Baz Danych, Samodzielne Stanowisko do spraw Map Tematycznych, Oddział Aktualizacji Oplat i Rozliczeń, Oddział Monitoringu Rynku Nieruchomości, Oddział Ograniczonych Praw Rzeczowych i Odszkodowań, Oddział Użytkowania Wieczystego, Oddział Użytkowania, Trwałego Zarządu i Uwłaszczeń, Oddział Sprzedaży Lokali.

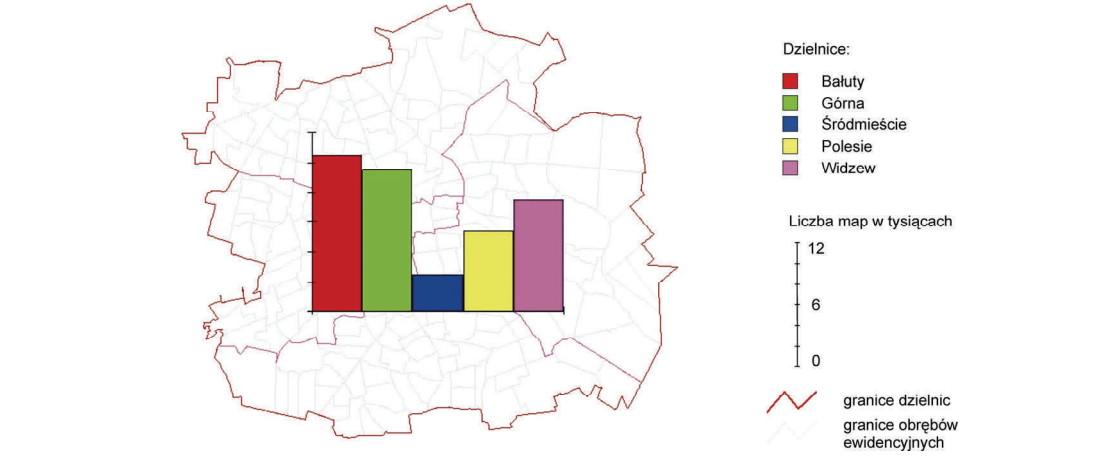
Należy podkreślić, że podstawą wielu z tych działań jest dokumentacja geodezyjna i kartograficzna, wykonywana przez firmy wykonawstwa geodezyjnego i kartograficznego, działające na terenie miasta. Na kolejnych rysunkach przedstawiono: liczbę map do celów prawnych, które powstają dla rozstrzygnięć w postępowaniu administracyjnym lub sądowym o prawie własności do nieruchomości lub jej części (rys. 11), a także liczbę postępowań o podział nieruchomości zakończonych ostateczną decyzją administracyjną w latach 1994–2006 (rys. 12).

Rys. 10. Prace geodezyjne i kartograficzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

W Polsce obowiązuje zasada dwuinstancyjnego działania w postępowaniu administracyjno-prawnym, stąd Wojewódzki Inspektor Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego działający w strukturach Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Wydziale Geodezji stanowi również jeden z elementów miejskiej służby geodezyjnej. Nadzór i kontrolowanie prac administracji geodezyjnej i kartograficznej, nadzór nad pracami geodezyjnymi i kartograficznymi w zakresie ewidencji gruntów i budynków, a także głęboznawczej klasyfikacji gruntów i powszechnej taksacji nieruchomości, ewidencji lokalnych systemów informacji o terenie oraz przechowywanie kopii zabezpieczających bazy danych, w tym bazy danych katastralnych, prowadzenie rejestru granic i powierzchni zasadniczego podziału terytorialnego państwa w zakresie dotyczącym województwa odbywa się w interesie mieszkańców miasta i w interesie miejskiej służby geodezyjnej.

Rys. 11. Mapy do celów prawnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

W strukturach organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi funkcjonuje Departament Geodezji i Kartografii, którego dyrektor pełni funkcję Geodety Województwa. Główne zadania Departamentu Geodezji i Kartografii to prowadzenie Wojewódzkiego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym i współpraca z Głównym Geodetą Kraju w zakresie kształtowania polityki w obszarze działań geodezyjnych i kartograficznych w regionie, a także monitorowanie i analiza zmian w sposobie użytkowania gruntów i ich bonitacji oraz prowadzenie i udostępnianie baz danych wchodzących w skład Krajowego Systemu Informacji o Terenie oraz budowa i wdrażanie Regionalnego Systemu informacji Przestrzennej (RSIP).

Rys. 12. Podział nieruchomości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MODGiK w Łodzi

Widąc stąd, że harmonijna współpraca geodezyjnej służby miejskiej i Departamentu Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego w celu wypełniania swoich zadań podnosi jakość obsługi zainteresowanych osób sprawami geodezji i kartografii w mieście. Prowadzony przez Urząd Marszałkowski serwis internetowy posiada coraz bogatszy zasób informacji o regionie, w tym o mieście Łodzi, a podejmowane przez Geodetę Województwa działania dają efekty choćby w postaci udostępnionej ortofotomapy lotnicznej i satelitarnej miasta.

Omawiając ten okres działania miejskich służb geodezyjnych podkreślić należy przede wszystkim zmianę jakości opracowań geodezyjnych i kartograficznych, umożliwiających w wyniku pozyskiwania i przetwarzania informacji przestrzennej tworzenie numerycznych baz danych o przestrzeni miasta.

Pozwoliło to na podjęcie przez Wydział Geodezji, Katastru i Inwentaryzacji Urzędu Miasta Łodzi (przy rozwiązywaniu problemów związanych z budową Łódzkiego Systemu Informacji Przestrzennej) inicjatywy dotyczącej opracowania Atlasu Miasta Łodzi. Atlas taki ukazał się drukiem w 2002 r., pełniąc funkcję dokumentacyjną, informacyjną i promocyjną miasta. Zamieszczono w nim 47 plansz, zgrupowanych w 13 działach tematycznych.

Z uwagi na zakres treści oraz skalę opracowania, Atlas był największym tego typu opracowaniem w Polsce. Intencją Zarządu Miasta było, by Atlas Miasta Łodzi był aktualizowany, rozbudowywany, poszerzany o nowe plansze i warstwy tematyczne, co umożliwiła nowoczesna koncepcja jego budowy. Prezentowana plansza jest dowodem realizacji tego zamierzenia.

Literatura

C z o c h a ń s k i M., 2006, *Miejsca, czas i ludzie* [w:] 55 lat Katedry Geodezji, Kartografii Środowiska i Geometrii Wykreślnej Politechniki Łódzkiej. Wydawnictwa Politechniki Łódzkiej.

Geodezja łódzka w 35 leciu PRL. Stowarzyszenie Geodetów Polskich Zarząd Oddziału w Łodzi, Łódź 1979

G r z y b o w s k i F., 1981, *O dawnej sieci m. Łodzi*. Stowarzyszenie Geodetów Polskich, Zarząd Oddziału w Łodzi Informator Nr 63 - 64.

K o s k a T., K a z m i e r c z a k - K o s k a E., 2001, Próba zwiększonego wykorzystania baz danych ewidencji gruntów i budynków w procesach decyzyjnych. XI Konferencja Naukowo – Techniczna nt. Systemy Informacji Przestrzennej, PTIP, Warszawa

K o s k a T., 2006, *Charakterystyka ilościowa zbiorów Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego na przykładzie wielkiego miasta*. Zeszyty Naukowe PL, s. Budownictwo nr 54, Łódź

K o s k a T., K a z m i e r c z a k - K o s k a E., 2007, *Próba charakterystyki potencjału rynku nieruchomości miasta Łodzi*. Zeszyty Naukowe PL, s. Budownictwo nr 556, Łódź

K o t e r M., L i s z e w s k i S., S u l i b o r s k i A., 2000, *Łódź i region Polski środkowej*. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź

K o w a l s k i G., 1983, *Próba oceny przydatności archiwalnych materiałów kartograficznych na przykładzie mapy m. Łodzi W. Starzyńskiego z 1896 r.* Zeszyty Naukowe PL, s. Budownictwo z. 30, Łódź.

K o w a l s k i G., S z a m b e l a n Z., 1989, *Mapa Łodzi geometry Władysława Starzyńskiego z 1896 r. Jako materiał źródłowy do badań nad przekształceniami przestrzennymi i własnościowymi miasta*. Materiały XVIII Ogólnopolskiej Konferencji Kartograficznej nt.: Wykorzystanie dawnych map we współczesnej kartografii i pracach naukowo-badawczych. Wyd. PTG-UG-PAN, Gdańsk.

K o w a l s k i W., 1993, *Rozwój terytorialny Łodzi w latach 1812–1916*. Dziennik Łódzki nr 183(14130) Łódź. Księga pamiątkowa dziesięciolecia samorządu miasta Łodzi 1919-1929., 1930, Nakładem Magistratu Łódzkiego, Łódź.

P r z e w ł o c k i S., K o s k a T., 2007, *Projekt modernizacji osnowy szczegółowej miasta Łodzi z wykorzystaniem techniki GPS*. Zeszyty Naukowe WSGK w Kutnie nr IX, Kutno.

S z a m b e l a n Z., 1988, *70 lat geodezji miejskiej w Łodzi*. Dziennik Łódzki nr 283(12797) Łódź.

S z a m b e l a n Z., 1998, *80 lat łódzkiej służby geodezyjnej*. Przegląd Geodezyjny nr 12/98 Warszawa.

Udział środowiska geodezyjnego w rozwoju regionu łódzkiego w 40-leciu PRL., 1979, Stowarzyszenie Geodetów Polskich Zarząd Oddziału w Łodzi, Łódź.

Materiały źródłowe

Atlas miasta Łodzi, 2002, Wydział Geodezji, Katastru i Inwentaryzacji Urzędu Miasta Łodzi i Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź

Dane Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
Informacje serwisów internetowych Wojewódzkiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej oraz Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej,
Informacje serwisów internetowych Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Miasta Łodzi

Materiały archiwalne Archiwum Państwowego w Łodzi i materiały ze zbiorów prywatnych

LIX